

בס"ד. ליל ב' דחג הפסח, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים¹. ומדייק בזה אדמו"ר מהר"ש במאמרו הראשון בתחילת נשיאותו², דלכאורה צריך להבין מ"ש אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא נאמר אשר בראתי יש מאין, שלכאורה זהו פלא גדול יותר מיצי"מ. ומבאר, שלהבין זה צריך להקדים תחילה כללות ענין הנסים שלמעלה מהנהגת הטבע, ובזה גופא ההפרש בין הנסים דיצי"מ ובין שאר הנסים כמו הנס דאסתר.

ב) וביאור הענין, דהנה, הנהגת הטבע היא מצד שם אלקים, אלקים בגימטריא הטבע³, שמצד זה נמשך להיות עולם כמנהגו נוהג, יום ולילה קיץ וחורף לא ישבותו⁴, שזוהי הנהגת הטבע, ללא נסים כלל. ולמעלה מזה היא ההנהגה שמצד שם שדי, שעל זה פירשו חז"ל⁵ שדי באלקותי לכל ברי', שמשם שדי נמשכים ג"כ נסים, אבל רק נסים נסתרים⁶, היינו, שמלובשים בדרכי הטבע, כמו הנס דפורים שנתלבש בדרכי הטבע, שמאהבת אסתר עשה אחשוורוש כל זה כו'. ולמעלה מזה היא ההנהגה שמצד שם הוי', שממנו נמשכים נסים נגלים שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי, כמו הנסים דיצי"מ וקרי"ס, שהם נסים גלויים לעין כל, באופן שאין מקום לטעות שזהו ענין טבעי (דלא כמו בנסים הנסתרים המלובשים בדרכי הטבע).

אמנם עפ"ז צריך להבין מ"ש ווארא אל אברהם גו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם, שהי' רק הגילוי דשם שדי, ולא הגילוי דשם הוי', ואעפ"כ היו (לא רק נסים נסתרים המלובשים בדרכי הטבע, אלא) גם נסים גלויים שיוצאים מדרכי הטבע, כמו הצלת אברהם מכבשן

(1) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(2) ד"ה זה דליל שני דפסח תרכ"ו (נדפס בסה"מ תרכ"ו ע' נ ואילך).

(3) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב.

ראשית חכמה שער התשובה פ"ד ד"ה והמרגיל

(קכא, ב). של"ה פט, א. תניא שעהיוה"א רפ"ו.

ועוד.

(4) ע"פ נח ח, כב.

(5) ב"ר פמ"ו, ג. פרש"י לך לך יז, א.

(6) ראה רמב"ן ובחיי ר"פ ווארא. אוה"ת

(יהל אור) לתהלים ע' קנה. אוה"ת ווארא ע'

קלו.

(7) ווארא ו, ג.

נמרוד כו',⁸ שזהו נס גלוי שיוצא מדרכי הטבע. ולכאורה, ע"פ האמור שנסיים גלויים שיוצאים מדרכי הטבע נמשכים משם הוי' דוקא, משא"כ משם שדי נמשכים רק נסים נסתרים המלוכשים בדרכי הטבע, איך ה' אפשר להיות אצל האבות נסים גלויים שיוצאים מדרכי הטבע, אע"פ שנגלה אליהם רק שם שדי, ולא נגלה אליהם שם הוי' שממנו דוקא נמשכים נסים גלויים שיוצאים מדרכי הטבע. אך הענין הוא,⁹ שאין הכוונה שאצל האבות לא ה' גילוי שם הוי' כלל, שהרי נאמר¹⁰ וירא אליו הוי', אלא הפירוש הוא ששם הוי' נתגלה אצלם באופן שנמשך ונתלבש תחילה בשם שדי, ולא ה' אצלם גילוי שם הוי' כמו שהוא מצד עצמו, ולכן לא ה' שם הוי' אצלם בדרך השגת המהות, אלא ידיעת המציאות בלבד. וזהו גם החילוק בין הוי' דלתתא להוי' דלעילא, כידוע¹¹ בפירוש הכתוב¹² ויקרא הוי' הוי' (ב"פ), שהם ב' שמות הוי', הוי' דלתתא והוי' דלעילא, ומהחילוקים שביניהם, שיש אופן של הכרה והשגה בהמציאות דשם הוי' בלבד, והו"ע שם הוי' דלתתא שנתגלה להאבות, ויש אופן של הכרה והשגה גם בהמהות דשם הוי', והו"ע שם הוי' דלעילא שנתגלה במתן תורה. ועפ"ז יובן שגם אצל האבות ה' אפשר להיות נסים גלויים שיוצאים מדרכי הטבע, כיון שגם אצלם ה' גילוי שם הוי' שממנו נמשכים נסים גלויים שיוצאים מדרכי הטבע, ואעפ"כ נאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם, כיון שלא ה' אצלם גילוי שם הוי' כפי שהוא מצד עצמו, שם הוי' דלעילא, שענין זה נתגלה במתן תורה דוקא.

ג) **והנה** כדי להיות גילוי שם הוי' במ"ת הוצרך להיות תחילה הענין דיצי"מ. ויובן בהקדם כללות הענין דיצי"מ, שנוסף על היציאה ממצרים כפשוטה, בהכרח לומר שיש בזה גם ענין רוחני, שהרי הענין דיצי"מ נאמר בתורה שקדמה לבריאת העולם, כמארז"ל¹³ אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, ועאכו"כ שקדמה להיציאה ממצרים, וא"כ, איך מסופר בתורה, שקדמה לעולם, אודות היציאה ממצרים שהיתה משך זמן רב לאחרי זה. ועכצ"ל, שיצי"מ הוא גם ענין רוחני, שישנו בכל העולמות ובכל הדרגות, והו"ע היציאה מכל המיצרים והגבולים שבעולמות, ועד שבאים להגילוי דשם הוי' כמו שהוא מצד עצמו, שהו"ע שם הוי'.

(11) זח"א קלח, א (באד"ר). תו"א בשלח

סא, ד. ובכ"מ.

(12) תשא לר, ו.

(13) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב.

תנחומא וישב ד. ושי"ג. זח"ב מט, א.

(8) ראה פרש"י נח יא, כח. ועוד.

(9) ראה גם אוה"ת וראו ע' קיט ואילך.

ח"ז ע' בתקנ ואילך. ח"ח ע' בתתפז ואילך.

(10) ר"פ וירא (יח, א).

דלעילא. וזהו שיצי"מ היא ההכנה למ"ת, כי ע"י היציאה מהמיצרים וגבולים נתגלה במ"ת הענין דאנכי הוי' אלקיך, היינו, ששם הוי' נמשך להיות אלקיך, כחך וחיותך, שנעשה האלקות שלך, ועד כדי כך, שהגילוי דשם הוי' ניכר גם בהגוף הגשמי של כאו"א מישראל, שהגוף הגשמי הוא בציור שם הוי', כידוע¹⁴ שהראש הוא בחי' יו"ד, והגוף (שהוא ארוך) הוא בחי' וא"ו, וב' ההי"ן הם ה' אצבעות היד והרגל. וכמבואר במק"א¹⁵ שזהו טעם ההילוך בקומה זקופה, שהראש גבוה מהגוף, דכיון שציור שם הוי' הוא באופן שהיו"ד הוא למעלה מהוא"ו, לכן נעשה ציור גוף הגשמי דבנ"י באופן שהראש הוא למעלה מהגוף. והיינו, שענין זה שייך דוקא לגופי בנ"י, והטעם שגם גופי אוה"ע הם בציור כזה, אינו אלא בשביל ענין הבחירה כו'¹⁶. ועפ"ז יובן מש"נ אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא נאמר אשר בראתי שמים וארץ יש מאין, כי ההקדמה למ"ת היא יצי"מ דוקא, מצד גודל העילוי בענין היציאה מכל המיצרים והגבולים, עד שיומשך למטה גילוי שם הוי' דלעילא, שזהו עילוי שבאין ערוך לגבי בריה"ע.

ד) וממשיך בהמאמר¹⁷, שמיד אחר יציאת מצרים וקריעת ים סוף הי' מלחמת עמלק. והענין בזה, שכל זמן ששם הוי' דלעילא הי' בהעלם, לא הי' איכפת לו כלל, אך כשהוצרך להיות גילוי שם הוי' דלעילא למטה, הנה זאת לא הי' עמלק יכול לסבול, ומיד נתעורר וקפץ¹⁸ לנגד לזה כו'. ועל זה נצטוונו זכור את אשר עשה לך עמלק גו'¹⁹, ומסיים לא תשכח²⁰, שזהו ע"ד מה שמצינו גבי שר המשקים, שלא זכר את יוסף וישכחהו²¹, דלכאורה אינו מובן כפל הלשון, דכיון שלא זכר את יוסף, מהו עוד ענין וישכחהו²². וענינו בעבודה, שלא די מה שאינו ממשיך המשכת אלקותו ית', אלא עוד וישכחהו, שמתעסק בתענוגים גשמיים המשכחים על אלקותו ית', היינו, שע"י מה שנמשך אחרי תאות גשמיות בהרהורים רבים כל היום וכל הלילה לא ינוח, עי"ז גורם לעצמו שישכח

14) אוה"ת תזריע ח"ב ע' תקכד. סה"מ

15) תרכ"ט ע' יח. תרנ"ו ע' שכ. תרצ"ז ע' 208.

16) ובכ"מ.

17) ראה סה"מ תרנ"ו ס"ע שיט ואילך.

18) סה"מ שם בשוה"ג.

19) סה"מ תרכ"ז שם ס"ע נ. ע' נז.

20) ראה תנחומא תצא ט. פרש"י תצא

19) תצא שם, יז.

20) שם, יט.

21) ס"פ וישב.

22) כקושיית זוהר — ח"א קצג, ב. וראה

גם אוה"ת עקב ע' תקטו. סה"מ תרע"ח ע'

שסז. פר"ת ע' סט. ד"ה ויענך תשי"ז (סה"מ

תשי"ז ע' שא).

לגמרי על עבודת הוי' כו'. ועד"ז בעמלק, שנוסף לכך שמנגד לגילוי והמשכת שם הוי', הרי הוא גם מנסה להשכיח את הגילוי אלקות שכבר נמשך לפני"ז. ועז"נ זכור גו' לא תשכח, לבטל ב' ענינים הנ"ל.

ה) **וממשיך** בהמאמר²³, שבכל יום יש בחי' יצי"מ ומלחמת עמלק, כמארז"ל²⁴ בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, אלא שישנם חילוקים ומדריגות רבות בענין היציאה ממצרים שבעבודה בכל יום כו'. ומבאר זה ע"פ משל מענין החולי, שאנו רואים בענין החולאים בגשמיות שישנם חילוקים ומדריגות רבות, כמו חולי שיש בו סכנה שצריך רפואות חזקות כו', וחולי שאין בו סכנה שגם ברפואה קלה אפשר לרפאותו, ועד שיש חולה שנחלה מעט שאינו בשלימות הבריאות, שגם זה נקרא חולה, אלא שכדי לרפאותו אין צורך בסממני מרפא, אלא די בהשמירה מדבר הגורם קלקול והיזק הבריאות, שע"ז יחזור לאיתנו. וכמו כן יובן ברוחניות בחולי הנפש, דהנה, חולה שיש בו סכנה הוא מי שנכשל בתאוות האסורים ח"ו, וחולה שאין בו סכנה הוא מי שנשתקע בתאוות היתר, דעם היותם דברים מותרים, הנה ע"י ריבוי התאוות מתגשם כ"כ עד שנעשה חולה בחולי הנפש, להיות אסור וקשור בתענוגי עוה"ז הגשמי שאי אפשר להפרד מאתם כלל וכלל. אמנם חולה זה אין בו סכנה, כי זהו עכ"פ תאוות היתר, וברפואה קלה באפשרי להתרפאות מחולי זה. ויש חולה שרק אינו בשלימות הבריאות, שענינו ברוחניות הוא כמ"ש בכתבי האריז"ל²⁵ שחולה בגימטריא מ"ט, והיינו, שיש לו כל המ"ט שערי בינה, אלא שחסר אצלו שער הנו"ן, ובגלל זה נקרא חולה, שחולי זה אינו אלא מה שאינו בשלימות הבריאות, ולכן אינו זקוק לסממני מרפא, כי אם לשמירת הבריאות מדבר הגורם קלקול כו', והיינו, שע"י ההתבוננות בעבודת ה' ובשמרו שלא לעשות ולא להרהר בהיפוך ח"ו, הרי הוא חוזר לאיתנו כמקדם להיות נשלם שער הנו"ן כו'.

ויש להוסיף ולבאר גודל החידוש (דער געוואלדיקער אויפטו) בענין זה שמחדש נשיא בישראל בתחילת נשיאותו, ונמשך גם לאח"ז, שהרי דברי צדיקים קיימים לעד²⁶ ופועלים פעולתם לעולם. דהנה, מבואר בכמה

(23) ס"ע נו ואילך.

לקו"ת ברכה צז, ב. ובכ"מ.

(24) משנה פסחים קטז, ב.

(26) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ

(25) טעמי המצוות פ' וירא. מאו"א ח, לה. ח"ב ע' תע. ובכ"מ.

דרושי חסידות, החל מלקו"ת²⁷, שגילוי שער הנו"ן אינו יכול לבוא ע"י עבודת האדם בכח עצמו, כיון שאין בנו כח להמשיכו כלל, אלא שנמשך מלמעלה בדרך מתנה כו'. ואעפ"כ, בא נשיא בישראל — מיד בתחילת נשיאותו — ופוסק, אשר, כיון שכל נשמתא ונשמתא הוי קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא²⁸, שאז הי' אצלה גם גילוי שער הנו"ן, לכן, גם בירידתה למטה, שנחסר גילוי שער הנו"ן, שזהו"ע חולה, בגימטריא מ"ט, אינו צריך לענינים של רפואות, אפילו לא רפואה קלה, אלא מספיקה השמירה מדבר הגורם קלקול כו', ועי"ז חוזר לאיתנו כמקדם להיות נשלם שער הנו"ן.

וזהו אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שע"ז ניתן הכח לכאו"א מישראל אשר באיזה מעמד ומצב שיהי' תוכל להיות אצלו העבודה דיצי"מ, לצאת מהמיצרים וגבולים שלו, לא מבעי בנוגע למעמד ומצב של חולי ממש, אלא גם בנוגע למעמד ומצב דחולה בגימטריא מ"ט, שיושלם אצלו גילוי שער הנו"ן. ועז"נ אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שהכח לצאת מכל המיצרים וגבולים נמשך מבחי' אנכי, אנכי מי שאנכי²⁹, בחי' הכתר³⁰. וזהו גם הקשר והשייכות לענין הרפואה, שבה נאמר³¹ כי אני הוי' רופאך, ר"ת אריך³², שגם היא נמשכת מבחי' הכתר³³.



(29) ראה לקו"ת פינחס פ, ב.
 (30) ראה שם אמור לד, ד.
 (31) בשלח טו, כו.
 (32) מאו"א א, קכד ביאיר נתיב. וראה אוה"ת בשלח ע' תקפ.
 (33) חסר סיום המאמר (המו"ל).

(27) במדבר יב, א ואילך.
 (28) מובא בכ"מ בדא"ח. ולע"ע לא מצאתיו בלי זה. וראה זח"ג קד, א. זח"א צ, סע"ב. רכו, ב. רלג, ב. זח"ב צו, ב. זח"ג סא, ב. — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"א ע' 11.